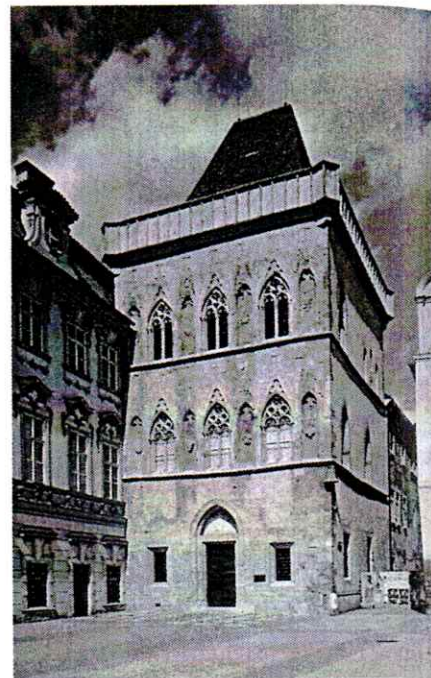

Po dohodě s novým římským králem Jindřichem VII. byl za českého krále přijat jeho syn **Jan Lucemburský** (1310—1346). Ten své postavení potvrdil sňatkem s Eliškou Přemyslovnou. Skutečného převzetí vlády ale dosáhl až úspěšným válečným tažením proti Jindřichovi Korutanskému.

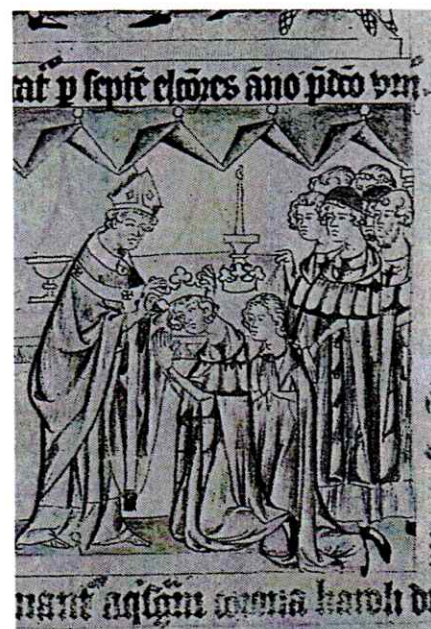
Do Prahy přišel král Jan jako cizinec. Neznal domácí zvyklosti a nevyznal se ve spletitých vztazích zdejších mocenských seskupení. Královská komora byla prázdná, a navíc zadlužená náročnou politikou posledních let vlády Přemyslovců a rozvratem v době bojů o trůn. Královské statky byly rozchváceny a příjmy podstatně omezeny. Pražský hrad byl v troskách, takže se královský dvůr musel usídlit ve městě. Na mladého krále dolehly dlouho neřešené problémy. Přitom měl ruce svázané řadou omezení, které mu sama česká a moravská šlechta vnutila. V tzv. **inauguračním diplomu**, který potvrdil pro Království české hned v roce 1310 a pro Moravu o rok později, král uznal zásadu, že úřady a majetky v zemi mohou nabývat jen Češi, případně Moravané, zemskou berni mohl vybírat jen při zvlášť vyjmenovaných případech (korunovace, věno pro dcery), jinak k tomu potřeboval souhlas sněmu. Šlechta nebyla nadále povinna účastnit se válečných tažení do ciziny, a když, tak jen dobrovolně a na náklady královské komory. Došlo k omezení práva komory na odúmrť. Po zemřelém šlechtici mohli nadále dědit nejen jeho synové a dcery, ale také bratři a jejich potomci. Bylo to nejen potvrzení momentální síly šlechty, ale i první krok k uzákonění dualismu moci, jejího rozložení mezi krále a stavovskou obec.

ZTROSKOTÁNÍ POKUSU O RESTITUCI KRÁLOVSKÉ MOCI

Novému králi nelze upřít snahu proniknout do problémů, které ho očekávaly. Oslabení jeho pozic způsobila náhlá smrt římského krále Jindřicha VII. Tehdy se lucemburská strana v říši pokusila prosadit Janovu kandidaturu na říšský trůn. Král Jan se však těchto ambic zřekl a podpořil wittelsbašského kandidáta Ludvíka Bavora. Než se stačil zorientovat v českých poměrech, došlo k prvním neshodám. Nejvyšší úřady v zemi obsadily silné vůdčí osobnosti z řad české šlechty: nejvyšším komorníkem se stal Petr z Rožmberka, podkomořím a maršálkem Jindřich z Lipé, Jan Volek, probošt vyšehradský, zastával úřad kancléře. Jejich představy o způsobu vlády se nevyhnutelně střetly s postoji králových poručníků a rádců, které si s sebou Jan Lucemburský přivedl zvenčí. První spornou otázkou byla snaha o navrácení královského majetku i tendence vyhnout se dodržování podmínek, k nimž se král zavázal při nástupu na trůn. V život vstoupila opět šlechtická opozice. Spor měl celou řadu fází, v nichž sehrál prvořadou úlohu přední činitel panského stavu Jindřich z Lipé, pocházející ze starobylého rodu Ronovců. Kolem něho se vytvořila strana stavějící se zásadně proti mocenským záměrům královny Elišky Přemyslovny. Pán z Lipé obratně využíval rozporů mezi králem a královnou, sám ale prožíval celou řadu životních zvratů, od uvěznění přes významné postavení u dvora až po samostatnou politiku v čele šlechtické opozice. Vyhrocený konflikt mezi seskupením pána z Lipé a stranou Elišky Přemyslovny podlomil pozice Jana Lucemburského. V kritické situaci jej podpořil římský král Ludvík Bavor. Dohoda, k níž byl Jan donucen na sněmu v **Domažlicích** roku 1318, mu sice zachránila trůn, ale znamenala jeho kapitulaci před požadavky šlechty. Musel potvrdit všechna dřívější omezení královské moci. Dvorské úřady museli

Dům „U kamenného zvonu“ na Staroměstském náměstí, v němž se ubytoval po svém příjezdu do Prahy král Jan Lucemburský.

Sňatek Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny ve Špýru v roce 1310 v dobovém zobrazení.